Vastencyclus 2023 – Vertrouwen
(4) Vertrouwen opent alternatieven

Lezing:

De HEER vroeg aan Samuel: ‘Hoe lang blijf je nog treuren om Saul, die Ik als koning van Israël verworpen heb? Kom, vul je hoorn met olie en ga voor Mij naar Isaï in Betlehem, want een van zijn zonen heb Ik als koning uitgekozen.’ (…) Bij hun aankomst viel zijn oog meteen op Eliab, en hij zei bij zichzelf: Hij die daar klaarstaat is vast en zeker degene die de HEER wil zalven. Maar de HEER zei tegen Samuel: ‘Ga niet af op zijn voorkomen en zijn rijzige gestalte. Ik heb hem afgewezen. Het gaat niet om wat de mens ziet: de mens kijkt naar het uiterlijk, maar de HEER kijkt naar het hart.’ (…) Zo stelde Isaï zijn zeven zonen aan Samuel voor, maar telkens zei Samuel dat dit niet degene was die de HEER gekozen had. ‘Zijn dit alle zonen die u hebt?’ vroeg hij. ‘Nee,’ antwoordde Isaï, ‘de jongste is er niet bij, die hoedt de schapen en de geiten.’ Toen zei Samuel tegen Isaï: ‘Laat hem hier komen. We beginnen niet aan de maaltijd voordat hij er is.’ Isaï liet hem halen. Het was een knappe jongen met rossig haar en sprekende ogen. En de HEER zei: ‘Hem moet je zalven. Hij is het.’ Samuel nam de hoorn met olie en zalfde hem te midden van zijn broers. Van toen af aan was David doordrongen van de geest van de HEER.

1 Sam 16,1b.6-7.10-13a (NBV21)

Overweging

“Erfahrung macht dumm.” Ervaring maakt dom. Het was één van de gevleugelde uitspraken van een van mijn professoren filosofie Albert Keller in München. Hij doceerde kennisleer en taalfilosofie en was nooit verlegen om een krasse uitspraak. “Ervaring maakt dom.” Het maakte op ons eerstejaarsstudenten filosofie toch wel indruk. En het zette ons ook aan om kritisch na te denken. Hij gaf dan voorbeelden van de gangbare redeneringen van mensen: dat bestaat toch niet, dat heb ik nog nooit ervaren, dat was altijd al zo, dat heb ik toch zo gelezen in de krant, waarom zouden we dat gaan veranderen?… Blijkbaar werken onze ervaringen vaak als hinderpalen om de werkelijkheid op een nieuwe manier te bekijken, om een ander perspectief aan te nemen,… Ook in de wetenschap zien we dat. Belangrijke doorbraken komen er wanneer wetenschappers het over een andere boeg gooien, wanneer ze de gebaande wegen verlaten, en tegen gangbare theorieën ingaan, nieuwe hypothesen formuleren en nieuwe experimenten opzetten. Dat vergt durf, geduld en ook het vertrouwen dat je ergens zal geraken zonder vooraf precies te weten waar je gaat eindigen. Want mislukken behoort bij de mogelijkheden.

Buiten de gewone kaders denken is niet zo eenvoudig. Met collega’s heb ik al enkele keren brainstormsessies gehouden om een publieksactie in het kader van een campagne uit te denken. Ik gebruik dan een methode om “creatief” na te denken. En één van de hoofdregels is om de ideeën die opborrelen bij jezelf en anderen toe te laten en je spontaan oordeel op te schorten. Dat is niet zo simpel, want je hebt vaak de neiging om vanuit je ervaringen ideeën en pistes af te blokken in plaats van ze verder door te denken. Maar als je volhoudt dan komen creatieve nieuwe ideeën naar voor. Dan gebeurt er een perspectiefwissel…

Net die perspectiefwissel speelt een rol in het boek Samuel. Waarover gaat het? In dat boek spelen twee belangrijke elementen van het volk Israël een rol: de figuur van de profeet en het instituut van het koningschap. Het volk wil een koning, maar de profeet waarschuwt dat een koning “neemt”: die zoekt zijn eigen voordeel, die neemt geschenken aan, verdraait het recht,… Saul voldoet niet als koning en wordt aan de kant geschoven. Maar het volk blijft erbij dat het een koning wil, want zie de andere volkeren in de buurt hebben er ook één. Wij dus ook want we willen als een echt volk aanzien worden. Goed, als er dan toch een koning moet komen zegt de profeet dan moet hij voldoen aan strikte voorwaarden: de Tora bewaken én in de praktijk brengen. De profeet moet op zoek naar een nieuwe koning. Volgens de platgetreden paden zal dat de oudste Zoon zijn, die van Isaï , een rijzige gestalte van uiterlijk en die de wapens kan hanteren. Maar niets daarvan. God brengt Samuel naar de jongste zoon,

die op het veld schapen aan het hoeden is… David is zijn naam. De profeet Samuel vertrouwt erop dat God een andere koning zal zalven dan bij de naburige volkeren het geval is. En zie wat een perspectiefwissel: een koning die zorg draagt en niet neemt. God kijkt inderdaad naar het hart en niet naar het uiterlijk.

Wat kunnen we daarmee doen anno 2023? In onze wereld zijn veel crisissen aan de gang. Klimaatcrisis, energiecrisis, extreme ongelijkheid en armoede, oorlog en hongersnood,… Het wordt duister voor onze ogen. Heel veel heeft te maken met een economisch groeimodel dat de draagkracht van de aarde overschrijdt en met het feit dat het sociale minimum - wat een mens nodig heeft om een menswaardig leven te kunnen leiden – voor veel mensen niet vervuld wordt. Dit heersend model maakt ons blind voor een mogelijke nieuwe samenleving. “We hebben het altijd zo gekend, het is altijd al zo geweest, wat kan ik daaraan veranderen?, …” Gelukkig zijn er mensen die niet bij de pakken blijven zitten, die buiten de gebaande wegen willen denken en de oneindige economische groei in vraag stellen. Zij proberen al eens alternatieven uit voor een economie die wel de draagkracht van de aarde respecteert en die ook de minimum sociale eisen respecteert. En dat op de meest uiteenlopende vlakken: in de bouw door volledig te recycleren, passieve huizen te bouwen, door in te zetten op agro-ecologische landbouw, door volledig naar groene energie over te schakelen, meer te fietsen, meer vegetarisch te gaan eten en veel minder vlees, enz…

In de documentaire “De 25% -revolutie” toont Broederlijk Delen enkele van deze mensen. Als je deze documentaire nog niet gezien hebt, kan ik je ten zeerste aanraden. Je kan hem online bekijken via onze speciale pagina revolutie.broederlijkdelen.be Deze documentaire toont mensen die buiten de gewone kaders durven denken en die andere wegen zijn ingeslagen. Mensen hier bij ons en in het Globale Zuiden. Ondanks tegenkanting en de druk van de gevestigde orde, zien zij niet enkel wat mogelijk zou “kunnen” zijn, maar wagen ook de sprong om het over een andere boeg te gooien, om alternatieven uit te werken en er volop voor te gaan. Dan verandert woestijn in bloeiende vlakte. Het werkt ook aanstekelijk. Geen doemdenken, maar vanuit problemen “oplossingen” uitwerken. Het bevrijdt ons de verlammende houding: “Het is altijd zo geweest, wij hebben niet anders gekend, wat kunnen we eraan doen?” Op het einde van deze documentaire roept de Britse econome Kate Raworth op om zelf “activator” te worden…

Het visioen van rechtvaardigheid en vrede dat in de Bijbel zo aanwezig is roept ons op om als gelovigen ons vertrouwde land te verlaten en zoals Abraham op tocht te gaan naar het beloofde land. En in het boek Samuel verrast God door te kiezen voor de ongebaande wegen: de jongste zoon als koning, een koning die schapen hoedt, die dus zorgt voor het volk.

Broederlijk Delen vertaalt dit visioen naar “de 25%-revolutie” met de positieve boodschap “als 25% van de mensen ervoor kiest om te delen en te herverdelen dan kunnen we het 100% anders doen. Systeemverandering is mogelijk. Een andere wereld is mogelijk. Er zijn alternatieven. Dat is de hoop die wij als christenen hebben, de hoop die ons aanzet om er wat aan te doen,… Bekijk maar wat jij op jouw plaats allemaal kan doen. Elke stap telt.

Ga naar revolutie.broederlijkdelen.be en onderteken ook ons manifest. Dat beschrijft enkele krijtlijnen van hoe die andere wereld er kan uitzien.

En vooral: durf je comfortzone te verlaten en nieuwe wegen te gaan. Want “Het is al begonnen, zegt Hij, merk je het niet?”

Karel Ceule
De Lier, Brugge, 19 maart 2023